

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตนศึกษาประชาอุทิศ)

Guidelines for Optimizing Efficient Management based on Good Governance of Watburapapitayaram School Principal

กัญยานต์ บุญมานะ¹ และ ชญาพิมพ์ อุสาโท^{2*}

Kanyakan Boonmana¹ and Chayapim Usaho^{2*}

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตนศึกษาประชาอุทิศ) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตนศึกษาประชาอุทิศ) 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตนศึกษาประชาอุทิศ) ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน กรรมการสถานศึกษาจำนวน 14 คน ครูจำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.44, SD = 0.63$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1.1) ประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักนิติธรรม และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ 1.2) ประสิทธิภาพตามการบริหารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเวลา และค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านปริมาณ 2) แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตนศึกษาประชาอุทิศ) 2.1) โดยรวม ผู้บริหารควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านปริมาณ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านความรับผิดชอบ 2.1.1) ด้านการวางแผน ผู้บริหารควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านปริมาณ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านความคุ้มค่า 2.1.2) ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ ผู้บริหารควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านปริมาณ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านความรับผิดชอบ 2.1.3) ด้านการประเมินผล ผู้บริหารควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านคุณภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรม

คำสำคัญ : แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ, ประสิทธิภาพการบริหาร, การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

¹ นิสิตมหาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Graduate Student of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: mai.kanyakan@gmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Lecturer of Education Administration Division, Department of Educational Policy Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University, E-mail: chayapim.u@chula.ac.th

* Corresponding author

Abstract

The purposes of the research were to study levels of efficient management based on good governance of Watburapapitayarm School principal and propose guidelines for optimizing the efficient management. The forty-four responders were the school principal, fourteen directors of education, and twenty-five teachers. The research tool was questionnaire. Data were analyzed by frequency, percentage, M , SD , and content analysis. The findings showed that 1) in overview, the levels of efficient management based on good governance of Watburapapitayarm School principal were significantly high ($M = 4.44$, $SD = 0.63$). Due to specific areas of the study, it showed that 1.1) the highest average of efficient management based on good governance was the rule of law and the lowest average of efficient management based on good governance was the principle of responsibility. 1.2) the highest average of efficient management was in the topic of time and the lowest average was the topic of quantity. 2) the implications for optimizing the efficient management of Watburapapitayarm School principal were 2.1) in overview, the principal should improve the efficiency of quantity by followed the principle of responsibility 2.1.1) in terms of management and plans, the principal should strengthen the efficiency of worthiness 2.1.2) for action plans, the principal should optimize the quantity of management by obeying the principle of responsibility 2.1.3) in an area of evaluation, the principal should raise the degree of quality efficiency in management by followed the rule of ethics.

Keywords: guidelines for optimizing efficient management, efficient management, management based on good governance

บทนำ

“ในบ้านเมืองนั้น มีทั้งคนดีและคนไม่ดี ไม่มีใครที่จะทำให้ทุกคนเป็นคนดีได้ทั้งหมด การทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุข เรียบร้อยจึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นคนดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมความดี ให้คนดีปกครองบ้านเมือง และคุมคนไม่ดี ไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้” พระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จากพระบรมราโชวาทข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องน้อมนำใช้หลักธรรมาภิบาลมาเป็นหลักการบริหาร โดยเฉพาะการส่งเสริมคนดีให้ได้ปกครองประเทศหรือได้เป็นผู้นำ เพราะเมื่อผู้นำเป็นคนดีองค์กรนั้นย่อมจะดีตามไปด้วย และส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อเกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ หลักคิดสำหรับการบริหารจัดการที่ดีนำไปสู่ความเป็นธรรมได้ โดยการสร้างสำนึกที่ดีในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส นั่นคือจะต้องสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่งธรรมาภิบาลเป็นหลักการนำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย เพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมองค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อันจะทำให้เกิดการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลดีต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ชีระ บุญเจริญ (2550) การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 22 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลัก

ว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การบริหารจัดการการศึกษา ผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างจริงจัง โดยมีองค์กรอิสระทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนคอยตรวจสอบการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ซึ่งหมายถึงการตรวจสอบ การทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอนนั่นเอง

การบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล เป็นหลักการสำคัญในการพัฒนาราชการไทย มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยการบริหารจัดการที่ดี หรือธรรมาภิบาล เป็นหลักการปฏิบัติงานที่ได้ประกาศไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 มี 6 ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า สถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่บริการการศึกษาและเป็นสถานศึกษาของรัฐ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการกับการบริหารกิจการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อเสริมสร้างให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นการลดความขัดแย้งภายในองค์กรสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี การรับรู้หลักการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการการศึกษา (จตุติมา ชำนาญเพชร, 2555)

โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 เป็นโรงเรียนขนาดกลางที่ต้องมีการจัดการ การแผนงานและโครงการเพื่อรองรับหรือปฏิบัติตามระเบียบอย่างจริงจัง อีกทั้งยังต้องประสานความร่วมมือที่ดีให้เกิดขึ้นในระบบโรงเรียนได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นตัวจักรสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวโดยต้องดำเนินการอำนวยความสะดวกและประสานการจัดการศึกษากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นหน้าที่อันสำคัญ คือ การบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย ด้วยเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นบุคลากรที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง บริหารงานด้วยความซื่อสัตย์ เป็นธรรม โปร่งใส เป็นแบบอย่างที่ดี อันจะส่งผลให้ได้รับความศรัทธาเชื่อถือจากครู นักเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีสมรรถภาพหรือศักยภาพ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการบริหารจัดการและความรู้ ความเข้าใจ แนวทางการบริหารงานและการจัดการศึกษาต้องบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ) ว่าที่ผ่านมามีสภาพเป็นอย่างไร เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ)
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ)

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือ โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ)
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือความพึงพอใจด้านคุณภาพ ความพึงพอใจด้านปริมาณ ความพึงพอใจด้านเวลา ความพึงพอใจด้านค่าใช้จ่าย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งประกอบด้วย 6 หลัก คือ

1. หลักนิติธรรม (rule of law)
2. หลักคุณธรรม (ethics)
3. หลักความโปร่งใส (transparency)
4. หลักความมีส่วนร่วม (participation)
5. หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (accountability)
6. หลักความคุ้มค่า (value for money)

กระบวนการบริหาร ซึ่งได้ขอบเขตบริหาร ดังนี้

1. การวางแผน (planning)
2. การนำแผนสู่การปฏิบัติ (implementation)
3. การประเมินผล (evaluation)

ประสิทธิภาพการบริหาร

1. ความพึงพอใจด้านคุณภาพ
2. ความพึงพอใจด้านปริมาณ
3. ความพึงพอใจด้านเวลา
4. ความพึงพอใจด้านค่าใช้จ่าย

วิธีการวิจัย

ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

1. การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษากรณี โรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ)
2. ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน กรรมการสถานศึกษาจำนวน 14 คน ครูจำนวน 25 คน รวมทั้งสิ้น 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตามตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list)

ตอนที่ 2 ระดับประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ) แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความพึงพอใจด้านคุณภาพ 2) ความพึงพอใจด้านปริมาณ 3) ความพึงพอใจด้านเวลา และ 4) ความพึงพอใจด้านค่าใช้จ่าย มีลักษณะเป็นข้อคำถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจต่อประสิทธิภาพการบริหารอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ) (เป็นคำถามปลายเปิด)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขออนุญาตจากสาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่ให้ข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังผู้ให้ข้อมูลและนัดรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 4 สัปดาห์
2. ส่งแบบสอบถามทั้งหมด 40 ฉบับ ได้กลับคืน 40 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ (frequency) และหาร้อยละ (percentage) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง
2. ระดับประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบความเรียง

3. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตรวจสอบแยกประเภท และสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย

1. ระดับประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ) โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($M = 4.44$ และ $SD = 0.63$)

1.1 เมื่อพิจารณาการบริหารในภาพรวม พบว่า ระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักนิติธรรม ($M = 4.46$ และ $SD = 0.58$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ($M = 4.36$ และ $SD = 0.70$) ส่วนระดับประสิทธิภาพตามการบริหาร ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเวลา ($M = 4.50$ และ $SD = 0.62$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปริมาณ ($M = 4.38$ และ $SD = 0.71$)

1.2 เมื่อพิจารณาการบริหารรายด้าน พบว่า

1.2.1 ด้านการวางแผน มีระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักคุณธรรม ($M = 4.48$ และ $SD = 0.59$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความคุ้มค่า ($M = 4.37$ และ $SD = 0.62$) ส่วนระดับประสิทธิภาพตามการบริหาร ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านคุณภาพ ($M = 4.47$ และ $SD = 0.55$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปริมาณ ($M = 4.26$ และ $SD = 0.76$)

1.2.2 ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ มีระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักคุณธรรม ($M = 4.73$ และ $SD = 0.45$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ($M = 4.37$ และ $SD = 0.62$) ส่วนระดับประสิทธิภาพตามการบริหาร ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเวลา ($M = 4.52$ และ $SD = 0.63$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปริมาณ ($M = 4.41$ และ $SD = 0.62$)

1.2.3 ด้านการประเมินผล มีระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักนิติธรรม ($M = 4.60$ และ $SD = 0.59$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักคุณธรรม ($M = 4.32$ และ $SD = 0.58$) ส่วนระดับประสิทธิภาพตามการบริหาร ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเวลา ($M = 4.54$ และ $SD = 0.59$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคุณภาพ ($M = 4.34$ และ $SD = 0.61$)

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนวัดบูรพาพิทยาราม (ธรรมรัตน์ศึกษาประชาอุทิศ)

2.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โดยรวม พบว่า ผู้บริหารควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านปริมาณ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านความรับผิดชอบ โดยมีแนวทาง ดังนี้

2.1.1 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ด้านการวางแผน พบว่า ผู้บริหารควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านปริมาณ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านความคุ้มค่า มีแนวทางดังนี้

1. ผู้บริหารมีหลักบริหารความคุ้มค่า โดยมีแผนการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายของโรงเรียนที่จัดสรรตามระดับความสำคัญ โดยมีการประชุมวางแผนการทำงานทุกชั้นตอน
2. ผู้บริหารยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียน ด้านการวางแผนแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพและคุ้มค่า
3. ผู้บริหารมีแผนพัฒนาบุคลากรในโรงเรียนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณ โดยมีแนวปฏิบัติอย่างชัดเจน โปร่งใส ตรวจสอบได้
4. ผู้บริหารจัดประชุมวางแผน เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการทำงานของโรงเรียนโดยเปิดรับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่หลากหลาย เพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ของสถานศึกษา
5. ผู้บริหารใช้หลักความยุติธรรมและองค์ธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการบริหารงาน 4 ฝ่าย เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 และองค์ธรรมอื่นที่สอดคล้องเหมาะสม

2.1.2 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ด้านการนำแผนสู่การปฏิบัติ พบว่า ผู้บริหารควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านปริมาณ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านความรับผิดชอบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้บริหารนำแผนงานสู่การปฏิบัติ และใช้หลักความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ ส่งผลให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นและมีส่วนร่วมที่จะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนให้สูงขึ้น
2. ผู้บริหารแต่งตั้งบุคลากรดำเนินการร่วมภาคี 4 ฝ่าย เพื่อให้เกิดความโปร่งใสตรวจสอบได้
3. ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้
4. ผู้บริหารสร้างความพึงพอใจในการบริหาร สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุข
5. ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากร นักเรียน ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีบทบาทในการวางแผนให้เกิดประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
6. ผู้บริหารมอบหมายงานตามความสามารถและความต้องการของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ด้านการประเมินผล พบว่า ผู้บริหารควรเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารด้านคุณภาพ โดยยึดหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรม มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้บริหารมีการประเมินผลโดยยึดหลักธรรมาภิบาล โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถตรวจสอบการทำงานของโรงเรียนได้อย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้
2. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเมินการปฏิบัติงานโดยยึดหลักนิติธรรมและหลักคุณธรรมในการประเมินทุกขั้นตอน
3. ผู้บริหารจัดทำแบบประเมินที่มีคุณภาพสอดคล้องกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
4. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการด้านการประเมินผลในโรงเรียน เพื่อให้มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ
5. ผู้บริหารแต่งตั้งคณะกรรมการด้านประเมินผลครูผ่าน ID plan ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
6. ผู้บริหารมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสภาพจริง มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เพื่อลดความขัดแย้งระหว่างบุคคลในโรงเรียน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่จะนำมาอภิปรายผลจะพิจารณาในภาพรวมดังนี้

1. ประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

1.1 ระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านนิติธรรม

ผลการวิจัยในภาพรวมพบว่า ระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ด้านนิติธรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับการกำหนดแนวปฏิบัติ กฎระเบียบ ข้อบังคับให้เกิดคุณภาพ กล่าวได้ว่าผู้บริหารมีการวางแผนกฎระเบียบของโรงเรียนและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนตามอำนาจหน้าที่หรือภาระงานตามแผนที่กำหนด การคิดวางแผนเป็นการช่วยให้ประหยัดเวลาในการปฏิบัติงาน อีกทั้งผู้ปฏิบัติยังสามารถลำดับความสำคัญของงานก่อนและหลังได้ การมีแผนปฏิบัติงานไว้แล้วจะสามารถปฏิบัติงานได้ทันตามเวลาและสำเร็จตามเป้าหมาย และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร (2551) ที่กล่าวว่าผู้บริหารในสถาบันอุดมศึกษา ควรมีการยึดมั่นในวัตถุประสงค์ขององค์กร และต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจนในวัตถุประสงค์และต้องประกาศพันธกิจเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้บุคลากรทราบ ควรมีความยุติธรรม มีข้อกำหนด กติกา หลักเกณฑ์ที่แน่นอนเป็นธรรมอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ดังนั้นผู้บริหารต้องกำหนดแนวปฏิบัติ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ รวมถึงการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อให้งานสำเร็จตามเวลาและเป้าหมายที่กำหนด

1.2 ระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาลที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารต้องพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ด้านความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉลอง มาปรีดา (2537) กล่าวว่า การที่จะเป็นผู้บริหารที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถมีคุณสมบัติอันเหมาะสมและคุณสมบัติที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ ความรับผิดชอบ ทั้งความรับผิดชอบเกี่ยวกับงาน เกี่ยวกับบุคคลและความรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำของตน ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการดำเนินงานอย่างเป็นธรรมและการกำกับดูแลกิจการที่ดี มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ดังนั้นเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานอย่างเป็นธรรมและการกำกับดูแลกิจการที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้สังคมท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการร่วมตรวจสอบการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ และสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

จะเห็นได้ว่าการเป็นผู้บริหารที่ดี จำเป็นต้องมีความรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่โดยตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ จิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จและคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ประสิทธิภาพตามการบริหาร

2.1 ระดับประสิทธิภาพตามการบริหารที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเวลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพตามการบริหารด้านเวลามีค่าเฉลี่ยสูงสุด เนื่องจากผู้บริหารมีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรตามเวลาที่กำหนด รวมทั้งนำผลการประเมินไปใช้ในการนิเทศ ปรับปรุง และพัฒนางานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดำรง ปันทวัง (2551) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขนาดเล็กในทัศนะของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมทั้งครูผู้สอนและผู้บริหารมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ระดับมากเช่นเดียวกัน เนื่องจากว่าผู้บริหารมีการจัดสรรเวลาได้อย่างเหมาะสมกับงาน มีการดำเนินงานสานความสัมพันธ์กับชุมชน มีการวางแผนการนำเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในการพัฒนาการศึกษา

2.2 ระดับประสิทธิภาพตามการบริหารที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพตามการบริหาร ด้านปริมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด เนื่องจากผู้บริหารไม่มีการจัดทำแผนเปิดรับปริมาณความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง คณะครูและนักเรียนอย่างกว้างขวาง ไม่ได้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชน บุคลากร ชุมชน องค์กรต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมหรือรับรู้การทำงานของโรงเรียน การมีส่วนร่วม

ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาอาชีพของชุมชน อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการบริหารการศึกษานอกโรงเรียนในระดับน้อย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รจนา สุวรรณภา (2546) พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา คือ การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนกับชุมชนขาดความต่อเนื่อง ชุมชนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือให้คำปรึกษาแนะนำ

ดังนั้นผู้บริหารควรเปิดโอกาสรับปริมาณความคิดเห็นของบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อนำข้อคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ มาพัฒนาการบริหารงานภายในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรมอบหมายงานและติดตามการทำงานและกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้ปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การบริหารในภาพรวม ระดับประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล ด้านความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. ผู้บริหารควรจัดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน และรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงการทำงาน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การบริหารในภาพรวม ระดับประสิทธิภาพตามการบริหาร ด้านปริมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ด้านความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ของผู้บริหารโรงเรียน

2. ควรศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลเพราะการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานร่วมกันนั้นมีความจำเป็นและสำคัญต่อการดำเนินงานให้สำเร็จ ดังนั้นสถานศึกษาควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานและให้บุคลากรทุกคนเข้ามามีบทบาทในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการบริหารให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

จตุติมา ชำนาญเพชร. (2555). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 9(3), 110-120.
ฉลอง มาปรีดา. (2537). *คุณธรรมสำหรับผู้บริหาร*. โอเดียนสโตร์.

- ดำรง ปันทวัง. (2551). การศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนขนาดเล็กในทัศนะของครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ประสิทธิภาพการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน. วารสาร ศึกษาศาสตร์, 30(1), 22-35
- รจนา สุวรรณภา. (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรม สามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรีพัชรา สิทธิกำจร แก้วพิจิตร. (2551). การใช้หลักธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน [วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุขบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.